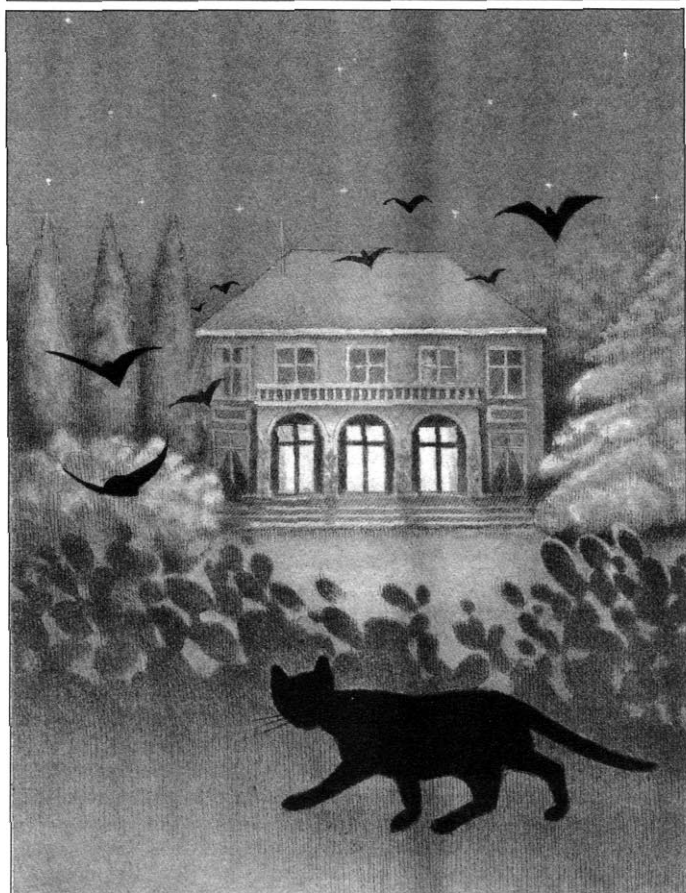

E L M I C A L E T G A L À C T I C

Propostes didàctiques

Històries de por

Elaborades per Conxa Rovira

HISTÒRIES DE POR

DESCRIPCIÓ

Autora: *Angela Sommer-Bodenburg*

Il·lustradora: *Helga Spiess*

Edicions Bromera / Alzira, 1996

Col·lecció: «EL MICALET GALÀCTIC», núm. 49

Format: 20,5 × 13 cm, 144 pàgs.

Enquadernació en rústica. Impressió en blanc i negre.

Edat: a partir de 12 anys.

RESUM ARGUMENTAL

Florià no es troba en el millor moment de la seua vida. A més de les molèsties i la immobilització que li imposen les ferides de la cama, es troba sol i s'avorreix.

Pobre Florià! Davant d'una situació tan dolenta només té dues possibilitats: o resignar-s'hi i esperar avorridorament que transcórrega el temps de repòs obligat o passar a l'atac i demanar a tota la família que li facen cas, que s'ocupen d'ell i... que li conten històries de por.

Tot un univers desconegut s'obri als peus del llit de Florià, com si un immens escenari fet de veus i gestos es poblara d'éssers estranys i inquietants que es transformen per l'efecte de la lluna plena o torren de la mort per ajudar algú que està en perill; de fets inexplicables com que el company de classe, que tant sap de matemàtiques, tinga en realitat cinquanta anys i una vida oculta esgarrifosa i plena de maldat o que l'esperit de la Senyora A, sobtadament malalta, faça el trajecte que hi ha fins a la consulta del metge per demanar-li auxili, deixant el cos en casa. Són les històries de por.

Per boca dels pares, de l'àvia, del metge i de la cangur que l'atén en absència dels pares, Florià rep una valuosa compensació

per la seua malaltia: l'accés a la tradició oral, a l'art de narrar històries que, en aquesta ocasió, tenen com a exponent comú ser contes de por.

El xiquet trau molt bon partit de la situació, perquè a més de ser el receptor de les narracions fetes pels adults que l'estimen, pren la decisió d'entrar a formar part de la representació i, com a revenja per l'estat d'avorriment que pateix, produeix ell també contes de por que després llig a la seua família.

La decisió de Florià d'escriure i convertir-se en narrador trenca una llarga convenció no explícita, per la qual són els grans els qui espanten amb les històries de por els més joves. Florià esdevé així pioner d'una nova manera de practicar el bell i vell costum del relat fet de viva veu: ara és un xiquet el qui conta històries davant uns adults atents i encuriósits.

«I van desaparèixer carena enllà» junt amb «Sírius» són les creacions de Florià i cadascuna d'elles tanca un cicle de narradors familiars que contenen els fets en primera persona. Florià, que no ha viscut episodis misteriosos, contribueix amb les històries que escriu a la creació d'aquest mosaic de fets inexplicables.

Per la seua banda, la mare esdevé una narradora d'excepció que aporta tres històries de xiquets i de les quals ella mateixa va ser testimoni.

«Bàrbara» i «La xiqueta de la bola màgica» ens presenten paral·lelismes evidents, com si l'autora, partint d'un esquema narratiu comú i per pura diversió, haguera desenvolupat històries diferents.

Les històries de la mare s'esdevenen en llocs solitaris, apartats: una casa «envoltada d'heura» que està a la venda, un casalot allunyat que guarda un laberint en el jardí, una vella mansió pairal reconvertida en sanatori...

En les històries del pare apareixen elements de la vida quotidiana barrejats amb altres de fantàstics en uns escenaris que, a la primera ullada, res no tenen d'intranquil·litzadors: la classe de matemàtiques, la casa familiar i el poble de l'oncle Herbert. A partir d'aquests llocs aparentment innocus, el narrador alça la presència poderosa i amenaçant d'un vampir, el qual, per sobreviure, recorre a les pràctiques més abominables. No es tracta d'un vampir arquetípic dels que es farceixen les pel·lícules del gènere. Es tracta més aviat d'un ésser sòrdid, reservat i hàbil que no necessita grans dosis de violència formal per tal d'infondre por. El terror, lleument apuntat al llarg de la narració, es desencadena quan, al final, el veí xafarder assabenta el jove protagonista del destí terrible de la família de Harry, de la verdadera edat que aquest té i de l'existència de la *clorosi*.

L'autora remou els fons del pou. No espanta amb el que mostra, sinó amb el que suggereix. No fa por. Alimenta la que ja existeix i la deixa créixer.

L'àvia, la cangur i el metge traslladen les seues històries respectives a escenaris que els són propis i habituals: el carrer, una casa habitada per una família convencional, la consulta del doctor. Allà amagades hi ha tres històries difícilment explicables. És clar que, com diu l'àvia de Florià: «Quan et conten una història de por no has de preguntar mai com ni per què va passar, si no, la història perd tota la seua gràcia».

TEMA I INTERÉS DEL LLIBRE

Florià és estimat per la seua família i aquest és un valor que traspua tota la narració, perquè, malgrat les obligacions professionals i de vegades a costa del propi descans, els pares, l'àvia, el metge i la veïna troben el moment d'acompanyar-lo en el seu repòs forçat.

A banda d'aquestes consideracions, convé ressaltar que la narració intimista i *vis a vis* substitueix elegantment la solució fàcil i més habitual que en aquestes circumstàncies solen adoptar les famílies més convencionals: instal·lar un aparell de televisió en el dormitori i matar passivament les hores d'immobilitat. La solució de Florià és més creativa, més arriscada i molt més activa.

Florià, amb insistència i requeriments, fa que els seus narradors d'històries de por s'adonen que és important estar pendents els uns dels altres i atendre's en les mútues necessitats, i els majors així ho entenen i ho fan realitat.

El fet que no hi haja més escenari real que l'habitació de Florià concentra l'atenció en el sentiment d'estima i cordialitat de la gent que viu en comunitats reduïdes i així, el metge i la veïna queden incorporats al *càsting* familiar sense majors dificultats. El tractament personal és amistós, humà i càlid.

I si aquest missatge és important a l'hora de fer-ne una valoració global, no ho és menys el fet que el xiquet descobrisca que s'ho passa bé escoltant en primer lloc i inventant i escrivint finalment.

I així, la imaginació, la més poderosa de les armes contra l'avorriment i la monotonia, guanya la batalla incruenta a la malaltia i al temps lent que, d'aquesta manera, passa lleuger i agradós per la cambra del xiquet.

L'AUTORA

Angela Sommer-Bodenburg va nàixer a Alemanya, l'any 1948, en un poble prop d'Hamburg. Va estudiar sociologia i pedagogia, i durant dotze anys exercí de mestra a la ciutat d'Hamburg,

però, al mateix temps escrivia històries infantils i juvenils que a la llarga li han permès dedicar-se exclusivament a la literatura, gràcies, sobretot, a l'èxit aconseguit per alguns dels seus llibres traduïts a moltes llengües. És autora, entre altres, dels llibres de la famosa sèrie *El Vampiret*.

Se sent atreta, principalment, pels personatges fantàstics dels contes gòtics (els vampirs, els apareguts, etc.) que ella incorpora a les seues narracions ambientades en l'actualitat i que l'han convertida en una de les escriptores de literatura infantil més destacades d'Europa.

LA ILLUSTRADORA

Helga Spiess va nèixer també a Alemanya i estudià Belles Arts a Bremen, on es va casar i on van nèixer les seues tres filles. Després es va graduar en Disseny i Arts Aplicades en la Universitat d'Offenbach.

El 1984 publicà els seus dos primers llibres il·lustrats i des d'aleshores s'ha convertit en una de les il·lustradores més conegudes del seu país.

SUGGERIMENTS DIDÀCTICS I METODOLÒGICS

L'estructura en narracions curtes amb el fil conductor de la malaltia d'un xiquet, obligat a fer lit, faciliten la lectura, ja que permet seguir d'una manera ininterrompuda cadascuna de les històries-capítol.

També connectarà molt bé amb la creixent demanda de «llibres de por» que tan sovint reclamen els lectors joves.

La sistematització narrativa feta per l'autora dóna al conjunt una aparença fresca i engrescadora. Si fem l'intent de llegir en veu alta als joves les *Històries de por*, ens aproximarem bastant a l'atmosfera creada en l'habitació del protagonista.

La gran majoria dels capítols estan relatats en primera persona. Només quan Florià es decideix a escriure les seues històries de por, apareix un narrador omniscient que ocupa un lloc de privilegi en els esdeveniments, que coneix tots els envitricolls de cada episodi perquè n'és el creador, l'autor que mou els fils i té tota la informació, la qual ens dosifica i subministra de manera que la intriga es mantindrà fins al desenllaç.

Històries de por és un llibre per a narrar i escoltar i una excellent ocasió per a engegar la producció escrita.

D'aquesta manera, aparentment trivial, tenim al nostre abast un instrument valuós amb el qual treballar les destreses bàsiques de la llengua: escoltar, parlar, llegir i escriure.

Podríem seguir un guió semblant a aquest a l'hora d'explorar didàcticament el llibre *Històries de por*:

ABANS DE LLEGIR

La presentació adequada d'un producte és el primer element de l'èxit. Si els ensenyants preocupats per l'animació a la lectura volem que un llibre siga llegit amb plaer i no fomente actituds contràries a la pràctica lectora, hem de dissenyar estratègies semblants a les d'un bon publicista.

Un dia anunciarem que ha caigut en les nostres mans un llibre *de por* que, possiblement, acabarà sent una lectura recomanada si compleix els requisits d'interés que cal demanar a un bon llibre d'aquest gènere.

Més tard mostrarem el llibre en classe i deixarem que vegem la portada i l'índex, sense anar més enllà.

En la tercera sessió, sense previ avís, traurem el llibre i ben teatralment —no oblidem que es tracta d'un llibre *de por*—, donarem lectura a algun dels seus capítols, ben sabut que mai en farem la lectura completa, sinó que la interrompem en un punt intrigant i convidarem el nostre auditori a llegir el final d'aquest episodi i de la resta del contingut del llibre.

DURANT LA LECTURA

A banda de fer algunes lectures col·lectives en classe, convé fer reflexionar els lectors i les lectores sobre els mecanismes interns d'una narració de misteri o de por.

Podríem donar les següents pautes d'observació i comentari.

1. Observació de la figura del narrador i que detecten quines diferències hi ha entre un narrador en primera persona que ha viscut els fets i un narrador en tercera persona que, en aquest cas, és el creador de la trama narrativa.

Observar:

- quin dels dos és més objectiu en la narració?;
- quin dels dos té més informació?;
- quin dels dos ens convenç més i per què?

2. Observació dels escenaris i destriar-los en escenaris quotidians o escenaris *ad hoc* per a una narració de por.

—On és més fàcil construir una història de por, en el menjador de casa o en el laberint d'un jardí?, per què?

—Està la por relacionada amb el desconegut?

3. Observació dels protagonistes, en la immensa majoria de casos, xiquets i xiquetes d'edat semblant a la dels lectors i lectores.

— Quins d'ells ens provoquen por per la seua aparença i quins per les seues conductes?

— Són realment terribles les coses que fan o l'autora juga amb la nostra imaginació i ens fa intuir molt més del que realment ens mostra?

— Què ens provoca la inquietud: els fets narrats o l'atmosfera que es crea per la combinació hàbil dels elements narratius?

DESPRÉS DE LLEGIR

El camp d'explotació de la lectura és, naturalment, dels docents i les activitats estaran mediatitzades per la naturalesa dels objectius marcats.

Nosaltres som de l'opinió que una lectura no és un instrument més en la classe de Llengua, sinó un mecanisme de construcció del discurs personal i una manera òptima d'evadir-se i accedir a les realitats més allunyades de la nostra, per això les activitats que suggerim no són activitats estrictament *d'aula*, tot i que, indefugiblement, hem de recórrer a la llengua com a instrument d'execució del treball postlector.

Podríem:

— Investigar l'origen dels arquetipus del gènere de terror: mòmia, Frankenstein, home-llop, vampir...

— Investigar els autors més coneguts en el camp: des de Lovecraft o Edgar Allan Poe fins a Stephen King o les *esclètxes assassines* creades per Empar de Lanuza.

— Recollir tradicions orals del nostre entorn en les quals es parle d'apareguts, de ressuscitats, de presències estranyes, escriure-les i donar-les a conèixer en l'escola.

— Organitzar una vesprada de por a la qual convidaríem narradors de fora de l'àmbit escolar que ens feren la narració en viu d'aquelles històries terribles que coneixen.

Ja veieu, el camp pot ser inabastable, com ho és la pròpia imaginació i el sentiment de la por.

PROPOSTES DE TREBALL*
(MATERIAL FOTOCOPIABLE)

---

* L'editor autoritza la reproducció d'aquestes *Propostes de treball* amb finalitats didàctiques, però recorda que no es permet la reproducció, per fotocòpia o altres mitjans, del llibre a què es refereixen les presents propostes.

A) FITXA DE LECTURA

TÍTOL DE L'OBRA: .....

AUTOR/A: .....

ILLUSTRADOR/A: .....

EDICIONS BROMERA

COLLECCIÓ: ..... Núm.: .....

1. Escribe el título de la historia que más t'ha agradat.

.....

2. Explica per què.

.....

.....

.....

3. Fes una valoració crítica de l'obra i expressa la teua opinió: si la seua lectura és agradable o no, si creus que és vàlida per a recomanar-la als teus amics i companys, etc.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

B) EL TEMA

1. Tot i que en el títol se'ns diu que són històries de por, hi ha un fil conductor sense el qual les històries no tindrien relació entre elles i serien una simple recopilació de contes de por. Podries dir quin és aquest fil conductor i, en conseqüència, el tema del llibre:

.....

.....

.....

.....

2. El llibre ens aporta idees de convivència i ens fa adonar-nos de la necessitat de mantenir determinades relacions entre els membres de la família. Ací en tens un parell,

intenta afegir alguna idea més suggerida per la seua lectura després d'haver-ho comentat amb el teu equip:

— Necessitat d'ajudar-nos en les dificultats.

— Hi ha activitats tan divertides com la televisió.

— .....

— .....

— .....

— .....

— .....

3. Reescrivim una història.

3.1. Tria la narració que més t'haja agradat i torna-la a escriure, canvia els noms que ens dóna l'autora per noms de persones que conegues, els de la teua colla, els de la gent de la classe, els de la teua família i, per descomptat, posa a algun personatge el teu nom.

Tria escenaris familiars per a l'acció: carrers o llocs del teu poble, l'escola, la biblioteca pública, el mercat...

Procura que els nous personatges es comporten d'acord amb la seua manera de ser. Ja veuràs com la història no és igual que la que prens com a model.

3.2. Quan la tingues acabada, llig-la en veu alta als teus companys i companyes i que ells et diguen quin és el tema del teu relat.

C) L'ESTRUCTURA DE L'OBRA

1. *Històries de por* és un recull de narracions fetes en un lloc determinat i amb un motiu: la malaltia del protagonista. Per tant, són històries curtes dins d'una història més gran.

1.1. Qui és el protagonista d'aquesta història?

1.2. Quins són els personatges secundaris?

1.3. En quin lloc s'esdevenen els fets?

1.4. En quin temps situaries l'acció?

2. Al llarg de les històries hi ha moltes descripcions de personatges, però en cap lloc se'ns parla de l'aparença de Florià, dels pares, de l'àvia, del metge o de la cangur.

2.1. Repartiu-vos en equips els personatges que acabem de dir i dibuixeu-los tal com els imagineu.

2.2. Després podeu contrastar les aportacions de tots els equips i triar els retrats que trobeu que reflecteixen millor allò que heu imaginat durant la lectura.

2.3. Exposeu-los en la classe o en la biblioteca si teniu per costum fer presentacions de llibres.

3. Parlem ara de les històries més curtes:

Ompli aquest quadre amb les dades que s'hi demanen.

TÍTOL	PROTAGONISTA	ESCENARI	NARRADOR
Bàrbara	Bàrbara	casa en venda	mare

4. Anem ara a organitzar el llibre des d'un altre punt de vista:

4.1. Fes una llista amb els capítols que tenen com a protagonista un ressuscitat i una altra amb els que ens parlen d'éssers estranys:

RESSUSCITATS	ÉSSERS ESTRANYS

4.2. Quins són més inquietants? Per què?

5. Totes les històries de por d'aquest llibre són narracions i tenen, per tant, l'estructura típica de presentació, nus i desenllaç. Tenint en compte això, contesta les preguntes següents:

5.1. Torna a llegir la història de «Harry» i assenyala quina part del text pertany a la presentació.

5.1.1. Escriu la frase amb què, més o menys, acaba aquesta primera part.

5.1.2. Quin lloc o espai es descriu?

5.1.3. En quin temps o època es desenvolupa la narració?

5.1.4. Quins són els personatges presentats?

5.2. Després indica quina part del text correspon al nus, tot i escrivint amb quin succés o frase finalitza.

5.2.1. Identifica l'element desestabilitzador que crea el conflicte i que, si no és resolt, trenca la situació d'equilibri inicial.

5.3. Finalment, resumeix breument el desenllaç, que és la part de la narració en què es resol el conflicte i que tracta de recuperar la situació estable de la presentació.

5.3.1. Quina de les tres parts anteriors és la més llarga?

5.3.2. Quina és la més curta?

5.3.3. Creus que si el desenllaç fóra la part més llarga es mantindria la intriga? Raona la teua resposta.

6. Fixem-nos ara en les abundoses descripcions que ens aporta el llibre. Et recomanem una lectura atenta de les pàgines 49 i 50 on hi ha una descripció del menjador de la casa de Wolfgang i tot seguit la d'un home, la d'una dona i la del mateix Wolfgang.

6.1. Et convidem a canviar-li l'aspecte a Wolfgang i ho fem amb l'ajuda dels adjectius que et donem a continuació i d'altres que, de segur, coneixeràs. Tu hauràs de fer una descripció del protagonista i assignar a cada tret de la seua cara uns adjectius que reflectisquen com l'has vist tu personalment:

CABELLS	suaus, aspres, bruts, eriçats, enredats, rulls, bruns, rossos...
CELLES	poblades, fines, juntes, estarrufades, negres, blanques...
ULLS	grans, redons, menuts, junts, lluents, blaus, negres, rojos...
NAS	ample, xafat, redó, xato, prominent, tort, fi, d'àguila...
DENTS	iguals, ferotges, esmolades, blanques, tortes, rectes, mellades...
PELL	blanca, greixosa, eixuta, rogenca, pàlida, llisa...
CARA	redona, angulara, llarga, plana, xicoteta...

6.2. Ja ho has vist: Hem seguit un criteri per a fer la descripció. Hem fet un recorregut des de dalt cap avall pel rostre i finalment hem afegit un aspecte general com és la textura i el color de la pell i el contorn de la cara.

Fixa't en el procediment anterior i fes per escrit la descripció més aproximada possible de la teua pròpia cara.

D) L'ATRACCIÓ DE LA POR

1. La literatura de terror ha recollit les tradicions de les cultures de tot el món i, curiosament, sempre trobem el mal representat per alguns animals que es repeteixen en diversos llocs, civilitzacions i èpoques.

1.1. Fes una selecció d'animals que solen ser elements d'un relat de por i d'altres que no ho són habitualment. Te'n donem alguns i hauràs d'afegir-ne de nous.

FAN POR	NO EN FAN
— aranya	— papallona
— serp	— gambes
— llop	— esquirol
—	— .....
—	— .....
—	— .....

1.2. Per què creus que una papallona no fa por i una aranya sí que en fa?

1.3. Parla-ho amb el teu equip i formuleu una hipòtesi que exposareu a la resta dels equips. Podeu debatre-ho en classe.

2.3. Quan hages acabat, fes una lectura ràpida i seguida de tots els elements marcats en negreta o subratllats per tu: *diferent, cara molt pàl·lida, olor molt estranya, repugnància, espiant-nos, amagat en algun racó de l'escala...* Tindràs així tots els elements d'inquietud amb els quals l'autora ha aconseguit l'efecte desitjat.

3. Els escenaris també són *especials* en un bon conte de terror clàssic, tot i que darrerament trobem relats de por que situen l'acció en llocs habituals i comuns com la casa, el supermercat o l'autopista.

Com que al final et convidarem a una activitat segurament nova per a tu, et vindrà bé disposar d'un bon repertori de llocs on situaries un relat de por i de fets i elements que, sàviament barrejats, podrien posar els pèls de punta.

Completa'l amb les teues aportacions:

ESCENARIS	ELEMENTS	FETS INQUIETANTS
— cementeri	— tempesta	— escoltar veus
— carreró solitari	— xiprers	— veure llums
— teatre buit	— arbre sec	— sentir presències estranyes
— museu de cera	— porta que grinyola	— veure un altre quan ens mirem en l'espill
—	—	— .....
—	—	— .....
—	—	— .....
—	—	— .....

E) QUE DIVERTIDA QUE ÉS LA POR!

1. I ara sí: barrejant tot el que has après, escriu la teua pròpia història de por.

RECORDA:

1. Segueix l'estructura de presentació, nus i desenllaç.

En la *presentació*, descriu el lloc, marca el temps i presenta els personatges en una situació estable.

En el *nus*, crea un conflicte i comença a fer la gradació dels elements amb els quals vols crear sensació de por.

En el *desenllaç*, desencadena els fets el més ràpidament que pugues. Ja no és el moment de les descripcions, sinó de l'acció.

2. Tria escenaris evocadors i construeix els personatges amb coherència.
3. Selecciona uns quants elements inquietants i vés incorporant-los gradualment a la narració, des dels menys intranquil·litzadors fins als autènticament terribles.
4. Guarda't alguna sorpresa en la màniga per al final: això farà que el desenllaç siga ràpid i efectista.
5. No caigues en els defectes d'algunes pel·lícules que no fan por, sinó fàstic a força d'escenes plenes de sang i vísceres escampades per l'escenari. La por autèntica ha d'afectar el cervell, no l'estómac.
6. Fes que un amic o amiga llegisca el teu relat, et diga què n'opina i fes cas de les seues indicacions.

Pots començar amb alguna d'aquestes fórmules:

Encara em tremola la mà quan em dispose a narrar la veritat dels fets que aquella nit vaig presenciar...

No puc callar per més temps. He de contar la veritat, per paorosa que siga...

Ningú no podia imaginar-se que darrere d'aquella careta d'àngel s'amagava un ser terrible que...